

Delavska enotnost

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE

LETNIK X, ŠTEV. 20. (319)

Ljubljana, 11. maja 1951

IZVOD 4 din

Ob zgodovinskih dneh

Slavnostni dnevi ob 10-letnici OF

Deseto obletnico Osvobodilne fronte so v vseh krajih Slovenije praznovali na najbolj svečan način. Skozi ves teden pred samo obletnico in vse do 1. maja — praznika dela, so se vrstile številne slovesnosti, s katerimi so naši delovni ljudje dokazali, kako globoko razumejo zgodovinski pomen in veličino dogodkov naše dolgoletne borbe.

Skoraj ni bilo kraja, kjer se ne bi oddolžili spomnu padlih borcev — partizanov. Okrašeni so bili vsi, tudi najbolj pozabljeni grobovi v gozdovih, padlim borcem in talcem pa so odkrili številne spomenike. Delavci so v spomin padlim tovarišem videli na najbolj vidnih mestih v tovarnah in podjetjih spominske plošče. V vseh večjih gospodarskih in industrijskih središčih so bile razstave dokumentov narodnoosvobodilne borbe, delovnih uspehov posameznih kolektivov in razstave iz borbe delavskega razreda. Pripravili so številne kulturne in fizikalne prireditve ter na slavnostnih zborovanjih izročali najbolj zaslužnim delavcem odlikovanja ter nagrade. Partizanski pohodi v kraje, kjer so bile največje borbe naših brigad, so bili zelo množični in povezani v večini z različnimi kulturnimi prireditvami.

Na večer pred 10. obletnico Osvobodilne fronte in še posebej v počastitev III. kongresa OF Slovenije, ki je zasedal prav tiste dni v Ljubljani, so na vseh večjih urhovich zagoreli kresovi. Streljanje, znak veselja nad zmago, je bilo slišati vsepovsod. Koder koli si šel ali se vozil, so bile hiše okrašene — Ljubljana pa je bila ob teh večerih slavnostno razsvetljena.

Na kongresu sta o zgodovinskih dogodkih od II. do III. kongresa ter o bodočih nalogah Fronte govorila podpredsednik vlade FLRJ tov. Edvard Kardelj in Miha Marinko, predsednik vlade in sekretar OF Slovenije, Sindikat Slovenije je kongres sporočil svoje posebno priznanje in razglasil zmagovalce političnega tekmovanja. Zastopniki delovnih kolektivov so v zahvalo obljubili, da bodo tekmovali še naprej, vse do 22. decembra — dneva Jugoslovanske armade, s katerim bo zaključena ta slavnostna obletnica.

Z velikimi manifestacijskimi zborovanji na dan 1. maja, ki so bila v vseh večjih krajih Slovenije, so bile slavnostni v glavnem zaključene. V Ljubljani je zbranim množicam govoril na Kongresnem trgu predsednik Glavnega odbora Zveze sindikatov Slov. tov. Rudolf Janko. Prvomajске proslave pa so bile veličastne tudi v drugih republiških mestih. V Beogradu je na manifestacijah in paradi sodelovalo okoli 300.000 ljudi. Dnevi praznovanja te velike obletnice bodo ostali našim delovnim ljudem v prav lepem spomnu.

TOVARIŠA EDVARD KARDELJ IN MIHA MARINKO NA III. KONGRESU

Na dnevnem redu III. kongresa OF Slovenije sta bila v glavnem dva večja referata. Prvega »Deset let ljudske revolucije« je imel tovariš Edvard Kardelj, podpredsednik vlade FLRJ, drugega z naslovom »O delu OF med II. in III. kongresom« pa sekretar OF in predsednik vlade LRS tovariš Miha Marinko.

Tovariš Edvard Kardelj je v prvem delu svojega referata govoril o revolucionarni borbi slovenskega ljudstva, o zlomu politike reakcionarnih vrhov stare Jugoslavije in o dogodkih okrog 27. marca, ko so ogromne manifestacije pokazale, da je vodeča vloga v Jugoslaviji prešla na delavski razred in na njegov najzavrednejši del — KPJ. Dejal je: »Desetletje, katerega zaključek proslavljamo letos, predstavlja pač najintenzivnejše in najbogatejše obdobje v zgodovini slovenskega naroda. Spremembe, ki so šle v tem desetletju preko slovenskih tal, heroizem, ki ga je slovensko ljudstvo pokazalo v krvavih borbah proti tujemu okupatorju in domačim izdajalcem, veliki uspehi, ki jih je doseglo v teh borbah, zmaga socialistične revolucije, veliki uspehi na vseh področjih povojne materialne graditve, uspehi v borbi proti agresivnim tendencam tujih hegemonistov ter v borbi proti notranjim birokratskim tendencam — vse to daje obeležje tega desetletja. V desetih letih je slovenski narod dosegel rezultate, ki jih pripravljajo stoletja.«

Nato je tovariš Kardelj označil izdajalsko vlogo starih političnih strank v Sloveniji po fašistični agresiji in pojasnil, kako je rastoča moč OF vodila do izolacije buržoaznih političnih strank, katerih vrhovi so se dokončno pogreznil v blato narodne izdaje.

Podrobno je od obdobja do obdobja razčlenil razvoj gibanja narodnoosvobodilne borbe od prvih oboroženih akcij, prvih osvobodilnih ozemelj in od velikih sovražnih ofenziv, s katerimi je okupator hotel zadušiti to vedno bolj razplamtelo narodnoosvobodilno gibanje, pa vse do postopnega razširjenja naše ljudske oblasti in osvoboditve Beograda leta 1944.

V drugem delu referata se je tovariš Edvard Kardelj posvetil analizi nekaterih mest v Engelsevem predgovoru k Marxovi »Državlanski vojni v Franciji« ter nakazal nove momente v obdobju razvoja naše socialistične

države v gospodarskem, političnem in ideološkem pogledu. V zvezi s tem je jasno označil tudi današnjo vlogo kominformizma v mednarodnem delavskem gibanju.

Ob zaključku je povedal še nekaj besed o vprašanjih, ki se tičejo zunanjepolitične aktivnosti naše države. Od napada na socialistično revolucijo v Jugoslaviji se je naš mednarodni položaj bistveno spremenil. Kakor hitro so padle iluzije o miroljubnosti politike SZ, je moralo odpasti tudi vse, kar je bilo zgrajeno na teh iluzijah. Rekel je, da imajo »narodni Jugoslavije pravico in dolžnost za obrambo svoje neodvisnosti in miru voditi tako zunanjo politiko, ki jim daje maksimum garancij, da bodo lahko obvarovali svojo neodvisnost in svoj mir in da bodo s tem obenem tudi prispevali k zaščiti miru in borbi proti agresiji v svetu sploh.«

Poročilo Izvršnega odbora je tovariš Marinko začel z opisom sklepov II. kongresa OF, ki so predstavljal smernice za delo Fronte v preteklih treh letih. Govoril je o borbi za uspešno gospodarsko dejavnost ter o škodljivem vplivu informbirojevske blokade, s katero so nas hoteli vreči na kolena.

Med drugim je navedel tudi nekaj osnovnih podatkov o organizacijskem stanju Osvobodilne fronte ter nakazal naloge, katere bo morala Fronta začeti najaktivneje reševati, in sicer: »Predvsem razvijati in popolnjevati demokratične metode političnega in organizacijskega vodstva, to je, oživljati prakso kolektivnega odločanja o vseh važnih vprašanjih.«

Za oživljanje množičnega političnega dela je treba posvetiti dosti več pozornosti tistim delavcem naše industrije, ki stanujejo na vasi. Treba jih je pritegovati v agitacijsko delo na vasi, kjer bivajo. V ta namen je treba najti primerno organizacijsko obliko.

Naše aktivne moramo navajati, da razglablajo o načinih, ki bi bili najprimernejši, da bi lahko prehajali od

podrobnega upravnega administriranja k svobodnemu delovanju gospodarskih zakonov v okviru postavljenih planov, ki bi jih lahko usmerjali s splošno gospodarsko in finančno politiko s pomočjo čim manjšega upravnega, zato pa strokovno sposobnejšega aparata.

Ob teh in podobnih vprašanjih je treba v okviru OF in njenih sestavnih organizacij sprostiti razpravo. Treba je spodbujati svobodno izražanje mnenja, da bi se v razpravnih trenjih teh mnenj, seveda na osnovi stremljenja, prispevati k demokratičnemu socialističnemu razvoju, porajali predlogi, ki bi pomagali iskati najboljše oblike in poti bodočega napredka. To zlasti velja za vodilne organe naših organizacij.

Na področju kmetijske proizvodnje pa je trenutno izredno važno, da združni in zasebni proizvajalci razumejo, da se prepričajo o tem, da je samo od njihove čimvečje proizvodne iniciative odvisen njihov gospodarski uspeh.

Kmečkim delovnim zadrugam je treba posvetiti pažnjo v tem smislu, da se konsolidira njihovo notranje gospodarjenje.

Ker bo gospodarska proizvodnja in sproščanje trgovine z industrijskimi in kmetijskimi proizvodi razbremenilo frontne organizacije in deloma tudi krajevne ljudske odbore, se bodo naše organizacije morale lotiti razvijanja razne družbene dejavnosti, posebej pa se posvetiti prosvetnemu življenju na vasi. V tem pogledu bodo morale iskati razne oblike, ki bodo zmanjšale in odpravile sedanjo enoličnost družbenega življenja na vasi.

Nadaljnja naloga se nanaša na vprašanje naše zunanje politike in podpiranja te politike s konkretno aktivnostjo. Nikakor ne smemo popustiti v zagonu, ki so ga naše organizacije napravile v zadnji volilni kampanji. Se naprej je treba pojasnjevati mednarodne dogodke in politiko zvezne vlade in političnega vodstva, na vseh posameznih vprašanjih urjavati in dvigati politično zavest državljanov, poglobljati patriotizem, pomagati tej politiki, pomagati pri moralno-političnem utrjevanju borcev naše armade, zagotoviti polno njeno preskrbo, dati vsa potrebna sredstva na razpolago za razvijanje obrambne industrije in angažirati vse naše organizacije za čim bolj sistematično izvenarmadno vzgojo vseh za orožje sposobnih, za organiziranje in usposabljanje vseh ostalih pri dolžnostih pasivne zaščite življenja in zdravlja ljudi in vseh materialnih sredstev.«

Na tretjem kongresu OF Slovenije so bili razglašeni zmagovalci 6-mesečnega tekmovanja v počastitev 10-letnice Osvobodilne fronte

Slovenski delovni ljudje so na čast 10. obletnice svoje Osvobodilne fronte razvili mogočen tekmovalni polet in pri tem dosegli izredne delovne, kulturne in politične uspehe. Na III. kongresu OF je bilo objavljeno, da je v šestmesečnem tekmovanju sodelovalo 2000 osnovnih organizacij OF, 1200 sindikalnih podružnic, 431 mladinskih aktivov ter 411 ljudskoprosvetnih društev s 627 izobraževalnimi in 1064 kulturnoumetniškimi oddelki. Ves čas tekmovanja so se vsak mesec objavljali najboljši zmagovalci posameznih organizacij, socialistična tekmovalna borba za prva mesta je bila vedno bolj ostra, kajti z zmagovalce so bile razpisane lepe nagrade.

Na koncu III. kongresa OF Slovenije, dne 28. aprila 1951, je v imenu predsedstva kongresa tov. Rudolf Janko razglasil tekmovalne uspehe in objavil zmagovalce tekmovanja.

Najboljše uspehe so doseg-

le osnovne frontne organizacije:

1. Slivnica pri Mariboru — prejela je zastavo III. kongresa OF in napravo za ozvočenje vasi.
2. X. teren I. rajona v Ljubljani — prejel je prehodno zastavo IO OF v trajno last in napravo za ozvočenje.
3. Hrušica pri Jesenicah — dobila je prehodno tekmovalno zastavo IO OF v trajno last ter opremo za frontni kotiček in radijski aparat ter knjižnico.
4. Zadobrova - Celje okolica — je dobila enako nagrado kot Hrušica, razen radia.

Pohvaljene so bile frontne organizacije: Idriško pri Tolminu, Sevnica, 1. teren II. rajona v Mariboru, Hrastje pri Postojni in Cerkno.

Najboljše uspehe so dosegle sindikalne organizacije v delovnih kolektivih:

1. Rudnik živega srebra v Idriji — dobili so zastavo III. kongresa OF in 35-sedežni avtobus znamke »TAM«.
2. Železarna Jesenice — dobili so prehodno tekmovalno zastavo IO OF v trajno last in kamion znamke »TAM«.
3. Gradbeno podjetje »Pionir« v Novem mestu — dobili so prehodno tekmovalno zastavo IO OF v trajno last in denarno nagrado 250.000 din.
4. »Iskra«, Kranj — je dobila prehodno tekmovalno zastavo IO OF v trajno last in denarno nagrado 200.000 din.

Pohvaljene so sindikalne podružnice delovnih kolektivov: Papirnica Vevče, Pošta Maribor L, Sola v Pobrežju pri Mariboru, Železniška kurilnica - Maribor, »Sava« v Kranju, Mariborska tekstilna tovarna in Rudnik v Zagorju.

Bronasto plaketo na marmornati plošči so prejeli vsi zmagovalci v posameznih strokah. Poleg vseh nagrajenih in pohvaljenih so jo prejeli še naslednji kolektivi: Tobačna tovarna v Ljubljani, Kartonažna tovarna v Ljubljani, Kopitarna - Sevnica, Mestni magazin - Celje, Državno posestvo - Rakičani, Ministrstvo za zdravstvo v Ljubljani, Javno

Obiskali so maršala Tita

1. maja so obiskali maršala Tita predstavniki množičnih organizacij in enot JA ter mu čestitali ob Prazniku dela. Delegacijo sta vodila predsednik Glavnega odbora ZS Slovenije tov. Janko Rudolf in generalni major tov. Peter Stante.

Maršal Tito je dne 7. maja sprejel tudi Mladinski pevski zbor Slovenske filharmonije, ki je maršalu zapel izbrane narodne in umetniške pesmi. Po sporedu je tov. Tito mlade pevce in pevke pogostil in jim presenečen nad pevsko uglajenostjo in umetniško višino mladih grl izrekel priznanje. V daljšem razgovoru se je zelo zanimal za zbor in njegovo delo ter zborovodji tov. Suligoju Augustu čestital za vzorno skrb, ki jo ima z mladim naraščanjem.

Priznanje IO OF sindikatom Slovenije

Sindikati Slovenije so poleg velikih tekmovalnih uspehov v šestmesečnem tekmovanju na čast 10. obletnice Osvobodilne fronte Slovenije izročili III. kongresu OF kot darilo tudi štiri v usnje vezane albume, v katere so bili vezani listi, ki so jih lepo in pristržno izdelale sindikalne podružnice iz 186-ih najboljših delovnih kolektivov vseh strok. Listi so bili na eni strani opremljeni s podatki delovnih uspehov in s čestitkami za 10. obletnico, na drugi strani pa s slikami novozgrajenih obratov in oddelkov, novih proizvodov, najboljših delavcev v kolektivu, prevzemov podjetja po delavskem svetu itd. Albume so Osvobodilni fronti izročili v imenu sindikatov Slovenije prvi štirje najboljši kolektivi Slovenije v tekmovanju na čast OF.

Za delovne uspehe in poslano čestitke na čast Osvobodilne fronte v tem času je Glavni odbor sindikatov Slovenije prejel od Izvršnega odbora OF pismo sledeče vsebine, ki je namenjeno predvsem vsem našim organizacijam:

Izvršni odbor Osvobodilne fronte se vam najiskrenejše zahvaljuje za da-

rilo, ki ste ga poslali III. Kongresu Osvobodilne fronte Slovenije. S tem ste izrazili in še posebno poudarili svojo veliko ljubezen in pripadnost Osvobodilni fronti, ki ima danes, po desetih letih ustanovitve, še prav tako pomembno vlogo v razvoju slovenskega naroda kot ob svoji ustanovitvi in v času naše oborožene borbe proti tujim zavojalcem in domačim izdajalcem. Vrste pripadnikov Osvobodilne fronte pa so se od takrat dalje znatno okrepile in lahko upravičeno trdimo, da je Osvobodilna fronta ves slovenski narod, enoten in odločen boriti se za zmago programa Osvobodilne fronte — za izgradnjo socialistične domovine Jugoslavije. To dokazujejo Vaši delovni uspehi in uspehi vseh delovnih ljudi, to dokazuje visoka politična zavest našega ljudstva, ki ga vse klevete in zastraševanja s strani pripadnikov Informbiroja z voditelji Sovjetske zveze na čelu še trdneje združujejo in podžigajo k še večjim delovnim zmagam.

Se enkrat iskrena hvala za čestitke in poslano darilo.«

V boju za znižanje proizvodnih stroškov

Delavski svet rudnika Zagorje je že pred meseci razpravljal o znižanju proizvodnih stroškov na separaciji. To vprašanje je posebna strokovna komisija proučila in ugotovila, da zadostujeta za obratovanje na separaciji samo dve izmeni. Ta predlog komisije so začeli takoj izvajati. Toda vpeljano poskusno obratovanje je pokazalo, da ne zadostuje osemurni delavnik. Delavci so morali delati nadure. Tako je v aprilu prišlo povprečno na vsakega delavca eno in pol ure nadurnega dela na vsak delovni dan. Zaradi tega se bo moral delavski svet tega vprašanja drugače lotiti. H. J.

Traktorji tovarne Rakovica na veličastni prvomajski paradi v Beogradu

Dogodki v svetu so bili v minulih 14 dneh nenavadno pestri. Nabralo se jih je toliko, da zaradi prostora, ki nam je odmerjen, skoraj ne bo mogoče obdelati vseh, toliko jih je. Kar poglejmo po vrsti: kriza francoske vlade zaradi volivnega zakona, odstopi treh angleških ministrov, konferenca namestnikov štirih zunanjih ministrov, ki se ne premakne iz slepe ulice, vojna na Koreji, zaslisevanje Mac Arthura pred ameriškim senatom, nacionalizacija petrolejskih vrelcev v Iranu ter spor med Anglijo in Egiptom glede nacionalizacije Sueskega prekopa in končno še volitve novega predsednika republike v Avstriji. Od vseh teh bomo skušali obdelati le najvažnejše, predvsem seveda najnovejše, ki so se dogodili v pravkar minulem tednu.

45 = 0

Polna dva meseca že traja konferenca namestnikov zunanjih ministrov v Parizu. Kljub temu, da imajo za sabo že 45 sej, za katere so porabili okrog 150 ur, se konference še vedno ni premaknila iz slepe ulice, v katero je zašla. Nasprotno. Gromiko je konec aprila zavrnil vse predloge zapadnih sil. Poleg tega je neprestano ponavljal obtožbe proti zapadnim silam ter v govorih, ki so trajali po več ur, govoril o problemih, ki nimajo nobene zveze z načrtom dnevnega reda.

Takem vzdušju je ameriški delegat Jessup 2. maja v meniju vseh treh zapadnih predlogih predložil Gromiku tri alternativne predloge, predstavljajo dejansko poskus za predloge za dnevni red. Ti takozvani ABC padnih sil, da se najde vendarle izhod iz slepe ulice. Gromiko je prvotno vse tri predloge zavrnil, pozneje pa je po navdihih, ki jih je prejel iz Moskve, osvojil predlog »A« po pogojem, če se v ta predlog vnese še vprašanje o zmanjšanju oborožitve. Čeprav je navidez sporazum v glavnih točkah že dosežen, je vprašanje oborožitve vendarle še odprto in nerешeno. To pa je tudi glavna ovira, da do končne spoznanja kmalu le še ne bo prišlo. Gromiko namreč neprestano postavlja nove pogoje, ker bi rad od zapadnih sil izsilil čimveč in mu je malo do tega, da bi do konference res prišlo. Vse pa tudi kaže, da je mera potrpežljivosti zapadnih sil ob predložitvi naslednjih treh — ali (ABC) predlogov bila vrhana in da niso odsej pripravljene nič več na popuščanje. Na Moskvi je zato vrsta, da pokaže, koliko ji je na tem, ali bo do konference štirih zunanjih ministrov prišlo ali ne.

ANGLEŠKI KONSERVATIVCI ZAHTEVAJO GOSPODARSKI BOJKOT KITAJSKE

Vojna na Koreji tudi v poslednjih 14 dneh ni prinesla bistvene spremembe položaja. Splošno pričakovano napovedano in celo začeta ofenziva Kitajcev in severnokorejcev se je ustavila čete OZ, ki so se konec prejšnjega meseca v redu umaknile, so se zopet zbrale in presle na 150 km široki fronti in napred. Vse kaže, da se bo fronta še naprej pomikala okrog 38. vzporednika enkrat na sever in zopet na jug brez konca in kraja, če ne bodo našli primerne osnove za pozajanja in sporazumom rešitev tega spora.

Bejing kljub posredovanju arabskih in azijskih držav ni pokazal za takšno rešitev nobenega razumevanja. Komisija OZ za kolektivne napore sicer razpravlja o ukrepih proti LR Kitajski, vendar so mnenja delavca: Amerikanci skušajo biti odločni, Angličani in Francozi pa so pripravljene na popuščanje, ker v gospodarski blokadi ne vidijo dovolj učinkovitega sredstva proti Kitajski. Takšno stališče je dala Amerikancem predložena obtožnica Anglične, češ, da vodijo politiko popuščanja proti LR Kitajski in zato, ker se bojijo za svoje trgovino v Honkongu namesto, da bi uklinili vsak izvoz strateških kovin na Kitajsko.

Odmev tega se je čutil celo v angleškem parlamentu, kjer so konservativci ostro napadali vlado in ji očitali, da je dovolila izvoz kaveza. Vlada se je sicer opravičila, vala češ, da je šlo za manjše količine teh surovin in je v tem tednu že postregla tudi s točnimi številkami tega izvoza.

TRUMAN OBTOŽUJE MAC ARTHURJA

Višek pozornosti je pritegnila nase obtožba Mac Arthura pred senatnim odborom. Takoj po svoji vrnitvi iz Tokia je ZDA je Mac Arthur priredil propagandno potovanje krížem po ZDA, kjer je prepričeval množice, da je sedanjih žrtev na Koreji kriv Washington, ker okleva in mu ni dal dovolj sredstev na razpolago, da bi ob sedelova-

nju Čankajška, ki ima na Formoz zbrano s oboje vojsko spoštno udarile proti Kitajski in tako končal s prelivanjem krvi na Daljnem Vzhodu. To teze je Mac Arthur ponovil še pred preskvalovalno komisijo ameriškega senata. Pri tem je seveda trdil, in je celo prepričan, da se SZ ne bi vmešala v ta spopad, ker za to nima materialnih možnosti. Proti takli politiki Mac Arthura, ki bi lahko privedla poleg tega še do razcepa med ZDA in zahodnoevropskimi državami, sta na konferenci Nacionalnega sveta za obrambo to dni nastopila predsednik Truman in vojni minister Marshall. Predsednik Truman je zavrnil mnenje Mac Arthura, ki je trdil, da bi razširitev vojne na Koreji pospešila pot k zmagi. Nasprotno. Razširitev korejske vojne bi po njegovem mnenju samo podaljšala spopad in še povečala ameriške izgube. Tako politika Mac Arthura je samo slabša obrambno zvezo zapadnih in pripravljala veliko uslogo SZ. In ker je Mac Arthur o takih zahtevah govoril javno, za kar kot poveljnik ni imel nobene pravice ter s tem dokazal, da se ne strinja več s sedanjo politiko vlade, je tako njegovo stališče privedlo do tega, da ga je vlada odpoklicala z vseh poveljskih položajev na Daljnem Vzhodu.

KAJ SO POKAZALE AVSTRIJSKE VOLITVE

V Avstriji so v nedeljo na splošnih volitvah prvič v zgodovini volili predsednika republike. Glavna kandidata sta bila krščansko demokratski kandidat dr. Heinrich Gleissner za avstrijsko ljudsko stranko (ö. V. P.) in socialist dr. Theodor Körner, bivši avstrijski general in sedanji dunajski župan za socialistično stranko Avstrijske (S. P.). Poleg njiju so kandidirali še štirje kandidati: Breitner za neodvisne, Flala za KP Avstrije, Johannes Ude za neodvisne in Ludovika Hajnsch-Marech. Največ glasov sta dobila krščansko demokratski kandidat dr. Gleissner 1.725.695 in socialistični kandidat dr. Körner 1 milijon 652.768. Ker ni nihče izmed vseh kandidatov dobil absolutno večine glasov, kakor je bilo objavljeno, 27. maja druge volitve odločile med glavnima kandidatom dr. Gleissnerjem in dr. Körnerjem. Borba med njima bo zanimiva, ker so socialisti v primerjavi z zadnjimi volitvami dobili okrog 60.000 glasov več, dočim jih je avstrijska ljudska stranka zgubila okrog 121.000. Najbolj zanimivo je to, da je komunistični kandidat KP Avstrije, Flala, dobil vsega le 230.000 glasov in se vrstil med kandidate le na 4. mesto.

IRAN IN EGIPT BI SE RADA OTRESLA LONDONA

Iranski petrolejski vrelci so v veliko skušnjavo SZ in Angliji. Glavni delničar »Anglo-Iranian Oil Company« — družbe za eksploatacijo iranskih petrolejskih vrelcev se smatra angleška vlada. Zato so v londonskih krogih s toliko večjim ogorčenjem sprejeli vladin program novega iranskega ministrskega predsednika Mossadeqa, ki je v začetku maja predložil osnutek zakona za nacionalizacijo petrolejske industrije. V Teheranu si namreč od te nacionalizacije obetajo povečanje državnih dohodkov, SZ, ki skryivoma podpira to akcijo, pa računa, da se bo na lep način s tega področja iznebila nevarnega tekmeča — Anglije.

Podobno zahtevo, kakor Iran je v istih dneh sprožil proti Londonu tudi Egipt, ki zahteva nacionalizacijo sueskega prekopa in zvezi s tem umik angleških čet. Pogodbo iz leta 1936, sklenjeno za 20 let, je egiptska vlada proglasila za neveljavno. Angličani se tej zahtevi sicer upirajo, ker jim ni vseeno, da bi se prav v tem trenutku morali umakniti s teh tako pomembnih oporišč. To, kar se je zgodilo v Iranu pa vzpodbuja Egipt, da ni pripravljen na nobeno popuščanje. Skrb, da bi takšno vlogo varuha nad Sueskim prekopom utesnile kdaj koli prevezli ZDA, če bi se sedaj Anglija umaknila iz Suez, London še posebno vznemirja. Politika Anglije, ki se bori z vprašanjem lastne obrambe doma, preživlja torej težko krizo tudi še na Bliznem Vzhodu. Že bližnja bodočnost pa bo pokazala, kako bo Anglija to krizo prestale in kakšne bodo posledice.

XIV. PLENUM CENTRALNEGA ODBORA ZSJ

Po sklepu predsedstva CO ZSJ je sklican XIV. plenum Centralnega odbora ZSJ za dne 26. maja 1951.

- Dnevni red:
1. Naloga sindikalnih organizacij pri reševanju gospodarskih, ekonomskih in socialnih vprašanj delavcev in nameščencev.
2. Poročilo o izvajanju sklepov XII. in XIII. plenuma.
3. Potrditev zaključnega računa CO ZSJ za leto 1950.
4. Sklicanje II. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije.
5. Razno.

(Iz pisma CO ZSJ — 13. IV. 1951)

EVROPSKI SVET

NEKAJ MISLI OB TRETJEM ZASEDANJU POSVETOVALNEGA ZBORA EVROPSKEGA SVETA. KI SE JE PRICELO TE DNI V STRASSBURGU

V soboto 5. maja se je pričelo 3. letno redno zasedanje posvetovalnega zbora Evropskega sveta v francoskem obmornem mestu Strassburgu. To je ravno ob drugi obletnici, odkar so ustanovili Evropski svet. Zopet nova združitve držav, bo rekla marsikdo. Po drugi svetovni vojni so se, ako spomnimo celo kopice takih združitve, da se človek komaj spozna, v kakšni zvezi so med seboj in kakšen namen imajo.

S KAKSNIM NAMENOM SO USTANOVILI EVROPSKI SVET?

To vprašanje bi lahko postavili tudi takole: »Ali je Evropski svet potreben, ko imamo Organizacijo Združenih narodov?«

Za Organizacijo Združenih narodov vemo, da je zasnovana kot vseljudna organizacija. To pomeni, da naj bi obsegala vse države na svetu. Mednarodni mir in varnost se res moreta doseči le s skupnim napotom vseh držav. Pravimo tudi, da je mir nedeljiv. Požar na enem koncu sveta se kaj lahko razširi na ves svet; to nam dokazuje nastanek prve in druge svetovne vojne.

Praksa držav pa nam odkriva, da je mnogo vprašanj, ki so sicer vseljivega značaja, ali ki se dajo rešiti laže in učinkoviteje med določenimi državami, namreč v obliki regionalnih skupin. Regionalna (pokrajnska) skupina pomeni, da se tesneje organizirajo nekatere države na eni celini. Ima namreč organizirano sodelovanje držav, ki so po svojih koristih in čustvih tesno povezane druga z drugo zlasti na političnem in gospodarskem področju. In časa pred drugo svetovno vojno so znane kot regionalne skupine Panameriška zveza (unija) in Mala zveza (antanta).

KAKSEN JE ODNOS MED ORGANIZACIJO ZDRUŽENIH NARODOV IN REGIONALNI SKUPINAMI, KOT JE EVROPSKI SVET?

Ustanovna listina Organizacije Združenih narodov dovoljuje regionalne dogovore ali ustanove, katerih namen je urejati zadeve, nanašajoče se na ohranitev mednarodnega mira in varnosti, ako poskušajo rešiti regionalni problemi. Vendar vse in pogosto združljivi z namenim in načeli Združenih narodov. Z regionalnimi dogovori ali ustanovami se torej kaže zagotoviti mednarodni mir in varnost glede določenih skupin držav, potem ko se to ne bi poslovalo Organizaciji Združenih narodov.

Sedaj ko ni več soglasja med petimi vodilnimi velesilami in Varnostnem svetom, Organizacija Združenih narodov kot taka neposredno ne uspeva za rešitvi svetovno-političnega vprašanja mira. Ustvarila sta se dva bloka, zahodni in vzhodni blok. Države, ki se štejejo k zahodnemu bloku, so ustanovile med seboj še posebne skupine, tako na ameriški kot na evropski

celini. Nekatere evropske države so udeležene pri zahodnem ali bruselskem paktu (17. marca 1948) in pri severoatlantskem paktu (4. aprila 1949). V to vrsto regionalnih dogovorov spada tudi dogovor z dne 5. maja 1949, s katerim je bil podpisan statut (ustava) Evropskega sveta.

KAKO SO USTANOVILI EVROPSKI SVET?

Po drugi svetovni vojni so se močno razrasla federalistična gibanja. Pajavila so se pod raznimi imeni kot n. pr. mednarodni svet evropskega gibanja, gibanje za Združeno Evropo, evropska zveza federalistov, obče gibanje za svetovno vlado itd. S temi gibanji so hoteli pripraviti ne le politično združitve evropskih držav, ampak zlasti njihovo gospodarsko združitve; kajti izkušitve iz dobe po prvi svetovni vojni kaže, da politična združitve držav ne vodi do željenih uspehov, ako se ne sporazumejo istočasno na gospodarskem področju.

Federalistično gibanje v zahodni Evropi se je razvijalo na več kongresih, ki pa so bili zoolj za sebestojna značaja. Končno se je sestal v prvi polovici leta 1949 »Mednarodni svet evropskega gibanja« v Bruslju. S tem je federalistično gibanje prešlo deloma in uradno zahodnoevropsko politiko in dovelo do ustanovitve Evropskega sveta.

KAJ JE REČENO V UVODU STATUTA EVROPSKEGA SVETA?

Podpisniki tega statuta izhajajo iz prepričanja, da je utrditev mira na temelju pravdnosti in medsebojnega sodelovanja življenjskega pomena za ohranitev evropske države in civilizacije. Potujejo svoje povezanost z duhovnimi in pravimi vrednotami, ki so skupna dediščina njihovih narodov in od nekdanj izvora za načela osebne svobode, politične svobode in gospodarske pravice, za načela terej, na katerih temelji vsaka prava demokracija. Prepričani so, da je za to, da se ti vzori merejo zavarovati in uresničiti ter pospešiti gospodarski in socialni napredek, potrebno, da se sklene tesnejša zveza med tistimi evropskimi državami, ki jih prevažajo ista čustva. Ustanovitev organizacije ločenih evropskih držav je po mnenju podpisnikov tega statuta ne le potrebna, ampak ustreza tudi izrecnim željam njihovih narodov.

KAKSEN JE USTROJ EVROPSKEGA SVETA?

Pravkar označen namen imata nalogo izvajati dva organa: Odbor predstavnikov vlad ali Odbor ministrov ter Posvetovalni zbor.

Da se izboljša preskrba prebivalstva mest, poživi trg in poveča kmetijska proizvodnja in kar je predvsem važno, da se znižajo cene kmetijskih proizvodov na prostem trgu, je izdala zvezna vlada nove ukrepe o odkupih in zagotovitvi preskrbi. Na podlagi nove uredbe je odpravljen obvezni odkup mesa, mleka, mršavih prašičev, sočinja, krompirja, sena in druge krme, razen ovs. V obvezni oddaji ostanejo samo žito, riž, maščoba in volna.

Dosedajni odkup mesa ni mogel zadovoljiti preskrbe z mesom mestnega prebivalstva, to pa predvsem zaradi nezadostnega prirastka živine iz nepravilnosti.

Vokraju Celje-okolica gre setev h koncu

Vokraju Celje-okolica je v privatnem sektorju posejanih že nad 85 odstotkov vseh planiranih površin za spomladansko setev, vtem ko je po posameznih kulturah posejanega pri žitih 95% in pri ostalih kulturah (koruza, krompir), ki se sedaj največ sadijo, le 85%.

Pri setvi najbolj napredujejo v KLO Sv. Vid pri Grobelnem, Vojnik, Sv. Štefan, St. Jurij ob Taboru in Ponikva pri Grobelnem, ki so s setvijo že pri kraju in imajo za posaditi samo še nekaj pozniš kultur. Je pa tudi nekaj KLO (Galčija, St. Ilj pri Velenju, St. Andraž pri Velenju in Sv. Jedeti), ki so s setvijo v zaostanku, to pa zato, ker setveni aktivni v teh KLO ne pomagajo kmetovalcem, ki imajo večje setvene površine, nimajo pa dovolj živine in delovne sile na razpolago, da bi lahko pravočasno obdelali in posejali vse površine.

Ogrožene površine, ki jih beleži porverjenišvo za kmetijstvo, odpravljajo na ta način, da posameznim kmetovalcem, ki so bili v večji meri prizadeti po toči in suši, dodeljujejo semena, zlasti ovs in krmilnih rastlin, v zadostni količini, dočim prejemajo semenski krompir pa razpoložljivih zalozah. Glede vprežne živine in delovne sile se bodo morali pri ogroženih površinah setveni aktivni KLO sami zanimati, morda tako, da bodo dali zemljo v najem drugim, glede vprežne živine pa se bodo morali poslužiti uredbe, ki je izšla v zveznem uradnem listu, če živine ne bodo dobili na prostovoljni osnovi. Toda KLO bodo morali paziti, komu bodo odredili, da mora sosednjemu kmetovalcu, ki nima dovolj vprežne živine, pomagati preorati njivsko površino.

V državnem in zadrudnem sektorju je posejanih že nad 85% planiranih površin za spomladensko setev. Setev sta že zaključili državni ekonomiji (Cinkarna - Celje in Centralna delavnica - Trbovlje) s sedežem v St. Pavlu pri Preboldu) ter dve zadrudni ekonomiji (Vojnik in Stranice pri Celju), ki so s setvijo že popolnoma gotove in se že pripravljajo na druga dela.

Ker se setev zaključuje, bodo morali setveni aktivni KLO napeti vse sile, da bo posejan in obdelan vsak košček zemlje, in to s kakršnimi koli kulturami.

sti, ki so jih zakrivali posamezni odkupni organi. Te nepravilnosti so negativno vplivale na kmeta, ki je bil sicer pripravljeno povečati prirastek živine, s tem pa tudi tržne presežke. Prirastek goveje živine je v letu 1950 v primeru z letom 1949 padel za 11%, prirastek prašičev pa za 10%.

Nadaljnji obvezni odkup je resno ogrožal razvoj živine, s tem v zvezi bi se pa tudi poslabšala preskrba mestnega prebivalstva z mesom.

Po novi uredbi bodo potrošniki v zagotovitvi preskrbi prejeli vsak mesec denarne bone, s katerimi bodo kupovali meso. V primeru pa, če bi mesa trenutno ne bilo, bodo lahko te bone uporabili za nakup drugih živil, ki so v prosti prodaji in sicer z 80% popustom od tržne cene na drobno. Družine z otroki pa bodo prejemale več denarnih bonov, kakor bi jim pripadalo po dosedanjih normah za meso. Tako bodo prejeli mali otroci do 2 let (D1) 60 dinarjev v bonih, otroci od 2 do 7 let (D2) za 70 dinarjev v denarnih bonih, otroci od 7 do 14 let (D3) pa 95 denarnih bonov. S tem se bodo izboljšale razmere družin, ker se bo s povečanjem denarnih bonov povečala tudi njihova kupna moč.

Novi sistem denarnih bonov ima pa tudi to dobro stran, da bodo potrošniki lahko v celoti izrabili bone, ki jih bodo dobili na račun normiranih količin mesa. Doslej namreč niso mogli izkoristiti odrezkov za meso, če je mesa v zagotovljeni preskrbi primanjkovalo; odsej pa bodo potrošniki lahko izkoristili vse bone, če ne za meso, pa za druga živila, katera bodo na razpolago. Poleg tega pa bodo boni veljali tudi za naslednji mesec, če jih potrošniki ne bodo izkoristili

ZBRANI ODPADKI - BOGATE DEVIZE

Čeprav se je o pomembnosti zbiranja odpadkov že veliko govorilo in tudi veliko pisalo, množično in posebno še sindikalne organizacije temu vprašanju niso posvečale doslej skoraj nobene pozornosti. Le ob kakšnih večjih tekmovaljih so si tu in tam kolektivni in razne organizacije med številne obveznosti postavile tudi zbiranje odpadkov, ki pa največkrat ni našlo posebnega odziva. Krivda za neuspeh je bila predvsem v slabi agitaciji, poleg tega pa je bila tudi tehnična organizacija zbiranja odpadkov največkrat zelo pomanjkljiva.

Prav sedaj, ko na vseh področjih temeljito varujemo in izkoriščamo vse še razpoložljive domače rezerve, pa bodo morali naši sindikati ponovno razmisljati o boljšem načinu agitacije za zbiranje vseh vrst odpadkov. Marsikdo še ne ve, da pomenijo odpadki starega železa, papirja, raznih tkanin, kosti, stekla in drugih predmetov za našo industrijo nepogrešljive surovine, katere moramo za drage devize tudi uvažati, če jih nismo sposobni zbrati in poslati doma. Koliko je na primer samo pri odpadkih kosteh, je bilo pri tem že po nepotrebnem zvrženega denarja in koliko deviz! Tako ki jih nihče ni zbiral, šlo v izgubo okoli 3 milijarde dinarjev. Ogromno sredstev smo izdali tudi za nakup starega železa v inozemstvu, še več pa jih izdajamo za tekstilne surovine, saj stane samo 5 kg nvoženega bombaža 1 tono našega dobrega premoaga.

V nekaterih strokah bodo sindikati lahko organizacijo zbiranja odpadkov temeljito pospešili. Tako bi na primer zelo uspešno zbirala kosti razna gostinska podjetja, menze, restavracije itd., staro železo, tkanine, steklo in podobno pa lo-

v tistem mesecu, v katerem so bili izdani. Tudi za zimo bo poskrbljeno. Posamezne kategorije potrošnikov bodo poleg rednega mesečnega zneska denarnih bonov prejeli v posameznih mesecih še določen znesek denarnih bonov za zimsko zalogo.

V zagotovljeni preskrbi bodo potrošniki prejeli majhne kruhe, maščobo in sladkor v količinah, ki jih določajo veljavni predpisi. Poleg navedenih živil pa so otrokom zagotovljeni kakaovi izdelki in riž. Ta živila bodo potrošniki zagotovljene preskrbe kupovali na kupone iz živilskih potrošniških nakaznic po nižjih enotnih prodajnih cenah na drobno.

Z odpravo obvezne oddaje mleka bodo proizvajalci mleko nosili na trg, kar bo vplivalo na znižanje cen mleku, trgovska mreža pa bo lahko tako uravnovesila stanje na trgu.

Odprava obvezne oddaje bo vzpodbudila kmete k povečanju proizvodnje poljedelskih pridelkov in prirastku živine, s tem pa k povečanju tržnih presežkov. Novi ukrepi pa bodo vzpodbudili tudi kmečke delovne zadruge, ki bodo skrbele za to, da bo njihova proizvodnja poljedelskih pridelkov čimvečja. Kmečke delovne zadruge, ki prodajajo v svojih prodajnalnih pridelke do 15% ceneje kot privatni proizvajalci, dobijo 30% bonov za trgovino po vezanih cenah. Če pa prodajo državnim trgovinam in drugim nakupovalnim podjetjem na debelo po prostih cenah, prejmejo pa 15% bonov.

Da bodo potrošniki kar najbolj postreženi, bo naloga podjetij za nabavo s kmetijskimi pridelki: najti viire za nakup pridelkov in pripeljati na trg čimvečje količine dobrega, zdravega in svežega blaga.

kalna in razna uslužnostna podjetja, ki se za to doslej niso zanimala. Odpadke so zbirale bolj sistematično le večje tovarne in podjetja, v teh manjših obratih pa so bili mnenja, da se to ne izplača. Članom sindikatov mora biti jasno, da je za naše gospodarstvo danes važen vsak posamezen kilogram odpadkov. Tudi najnovejša uredba o zbiranju in prometu z odpadki, ki določa za nekatere predmete do trikratno povečanje cen in ki pooblašča posamezna podjetja, da lahko odsej samostojno nakupujejo in zbirajo odpadke ter jih delno zamenjujejo tudi za že gotove izdelke, kaže, da je temu vprašanju treba posvetiti res največjo pozornost. Sindikalne organizacije prosvetnih delavcev bi lahko izvedle akcije s šolskimi otroki, ki bodo radi poiskali doma vse odpadke, če bodo za to ustrezno nagrajeni. Sindikat trgovcev ima velike možnosti, da na področju v svojih kmetijskih združenih organizira zbiralnice in neprestano skrbi, da bo odprema odpadkov v industrijska središča pravočasno izvedena.

Da bi zbiranje odpadkov zajelo čimširše množice državljanov in da bi važnost te akcije vsak posameznik pravilno razumel, bo konec tega meseca in sicer od 27. maja do 6. junija v Sloveniji organiziran »Teden zbiranja odpadkov«. Dolžnost vseh sindikalnih organizacij je, da že sedaj začnejo pripravljati načrte za izvedbo te za naše gospodarstvo tako pomembne akcije. Akcija pa naj ne bo kampanjska, temveč se naj odvija sistematično naprej.

V vseh okrajih bodo organizirane za izvedbo tega tedna posebne komisije, s katerimi naj se povežejo sindikati, da bodo z enotnimi akcijami dosegli čimvečje uspehe.

EVROPSKI SVET

držarskih, socialnih, kulturnih, znanstvenih, pravnih in upravnih zadevah ter da spoštujata in razvijata pravice človeka in temeljne svobode. Evropski svet je po svojem bistvu miroljubna organizacija. V statutu je izrecno določeno, da njegovi organi niso pristojni v zadevah obrambe. Sodelovanje držav pri delu Evropskega sveta tudi ne sme vplivati na njihov prispevek pri delu Organizacije Združenih narodov in drugih mednarodnih organizacij ali zvez, katerih člani so.

ODBOR MINISTROV sestoji iz ministrov za zunanje zadeve držav članic ali njihovih namestnikov. Zaseda vsaj enkrat na leto pred pričetkom rednega letnega zasedanja Posvetovalnega zbora, in sicer na tajni seji. Za sklepe o pomembnih vprašanjih velja načelo soglasnosti, torej načelo, ki je veljalo na mednarodnih kongresih in konferencah, ki pa ne velja za organe Združenih narodov.

Edinole ta odbor je pristojen, da nastopa v imenu Evropskega sveta. Soglasno more pripraviti vladam držav članic skupno politiko in celo zahtevati sme od njih, da mu poročajo o ukrepih, ki so jih izvršile na temelju teh priporočil. Ker je vsaka vlada zastopana v tem odboru kolikor moreže s svojim zunanjim ministrom, a vsakekar članom kabineta, ta priporočila ne bodo mogla ostati neuslišana. Vendar pa tudi odbor ministrov ni organ, ki sprejema sklepe, ki bi bili obvezni neposredno za posamezne države članice. Obvezni so šele potem, ko jih sprejmejo vlade in parlament. Sestoji iz zastopnikov držav, ki samo določajo njem pravnem redu.

POSVETOVALNI ZBOR ni morebiti evropski parlament. Sestoji iz zastopnikov držav, ki samo določajo način izbire. Torej je možno, da se ti zastopniki izberejo v obliki neposrednih volitev. V vsakem primeru mora zastopnik biti državljani države, ki jo zastopa.

Vsaka država nima enakega števila zastopnikov, enli in skladu s številom prebivalstva. Najmanj (po 3 zastopnike) ima Islandija in Luxemburg, največ (po 13 zastopnikov) imajo Velika Britanija, Francija in Italija.

Posvetovalni zbor se sestane enkrat na leto k rednemu zasedanju. Določa si lasten poslovnik in izvoli predsednika, ki ostane v tej funkciji do naslednjega rednega zasedanja. Razpravljanje so javna in za sklepe se ne zahteva soglasnosti. Ta zbor je poizvajalni organ Evropskega sveta in naj bi odseval javno mnenje zahodnoevropskih držav. Razpravlja o vprašanjih, ki spadajo v njegovo pristojnost po statutu in predlaga svoje sklepe Odboru ministrov v obliki priporočil. Odbor ministrov vodi delavnost Posvetovalnega zbora v tem smislu, da določa njegov dnevni red in da Posvetovalni zbor more načeti nekatera vprašanja le s pristankom Odbora ministrov.

Posvetovalni zbor ima pomožne organe, in sicer 6 strokovnih odborov in Stalni odbor, ki je v času med posvetovalnim zborom in drugim rednim zasedanjem Posvetovalnega zbora iz organ Evropskega sveta, zlasti ker povezuje Odbor ministrov in Posvetovalni zbor.

TAJNISTVO EVROPSKEGA SVETA JE ODGOVORNO ODBORU MINISTROV IN JE STALEN URAD EVROPSKEGA SVETA NA SEDEŽU TE ORGANIZACIJE V STRASSBURGU. IZDATKI ZA TAJNISTVO IN DRUGI SKUPNI IZDATKI SE BODO PORAVNALI IZ PRISPEVKOV, KI JIH DRŽAVE ČLANICE DAJEJO V RAZMERJU ŠTEVILA SVOJEGA PREBIVALSTA.

S KAKSNIMI TEŽAVAMI SE BORI EVROPSKI SVET

Evropski svet ima po dveletnem obstoju sicer nekaj uspehov na področju evropskega sodelovanja, vendar ne takih, kot so jih pričakovali njegovi ustanovitelji. Vzrok temu je zlasti v delstvu, da se Velika Britanija ni hotela vključiti organsko v zasnovo evropskega sveta dve skupini evropskih držav: na eni strani sku-

EVROPSKI SVET

pina držav, ki jih vodi Francija, a na drugi strani skupina držav, ki jih vodi Velika Britanija.

FRANCIJA se zavzema za združitve zahodnoevropskih držav, ki naj bi živiovale del svoje državne suverenosti v korist skupnega, nad državnimi stoli in evropskega sveta. Zela je da se novi organizaciji da ime »Evropska zveza«. Francija ni v tem uspeha in je ostala pri imenu, ki je predložila Velika Britanija. Sicer Francija ne nastopa v mednarodni politiki s tako avtoriteti, kot jo je imela v dobi med prvo in drugo svetovno vojno v zvezi s Zvezi narodov, ko so nekatere evropske države priznavale Franciji vodilno vlogo in je Aristide Briand pred dobrih 20 leti dal pobudo za ustanovitev »Evropske zveze«. Vendar ima Francija zaslugi, da je načrt za združitve zahodnoevropskih držav pripravila za sestavni del svoje uradne zunanje politike.

VELIKA BRITANIJA gleda na Evropski svet drugače kot Francija. Saj je Briandova »Evropska zveza« ni uspeha med drugim iz razloga, ker se Velika Britanija ni zavzela za njeno uresničenje. Sicer se je zahodnoevropsko gibanje v sedanjih obliki pričelo razvijati prav posebno ravno na pobudo Winstonia Churchilla. Laburistična, sedaj vladna stranka, ni pospeševala tega gibanja. Ne morebiti izključno iz razloga, ker je W. Churchill vodja konservativne stranke in bi napredek tega gibanja pomenjal uspeh »opozicijske stranke«. Ne, ampak ker je la rezerviranost Velike Britanije v skladu s njeno zunanjo politiko, ki jo velja veseliti noče skleniti tesnejših političnih vezi z evropsko celino deloma zaradi posebnega položaja, ki si ga hoče ohraniti v Britanski skupnosti narodov.

Zaradi različenega gledanja ni enotne zahodnoevropske zunanje politike. Znotraj Evropskega sveta opravlja Posvetovalni zbor ogromno silo, zato se označuje kot pogonski stroj. Odbor ministrov pa se prizadeva, da zadrži razvoj Evropskega sveta, zato se označuje kot zavora. Odbor ministrov se giblje v britanskih političnih vodih, medtem ko je Stalni odbor, ki ga je ustanovil Posvetovalni zbor, pod francoskim vplivom.

KAKSEN POMEN IMA TOREJ EVROPSKI SVET?

Evropski svet do danes ni ustvaril prave, trajne skupnosti zahodnoevropskih držav. Kajti niso ustvarili evropskega političnega oblasti, torej meddržavnega organa, ki bi imel oblast odločati in državam zapovedati in ki bi razpolagal s političnimi sredstvi. V doseg tega namena bi države zunanje prevzeti primeren delež pri skupnih naporih, dopustiti da se njihova suverenost deloma omeji v korist nove, naddržavnim ustanovam, a pri vsem tem bi bilo treba istočasno vskladiti gospodarske interese vseh udeleženih držav. Za to pa države članice danes še niso odločene.

Dokončno uresničenje zamisli Evropskega sveta bi do temelja spremenilo raznovrstne odnose med evropskimi državami. Do take spremembe ne more priti preko noči, ampak postopoma. Evropski svet, bo uspel že mnogo, če se mu bo posrelo zblizati Francijo in Nemčijo. Sedaj so sprejeli Zahodno Nemčijo v Evropski svet in jo s tem povezali z Zahodno Evropo. Po Schumanovem načrtu sta se združila francoska in zahodnonemška industrija premoaga in jekla. Zblizanje Francije in Nemč

SPOMINSKA RAZSTAVA OF

Nase kulturno življenje Dve razstavi v Moderni galeriji

Poleg raznovrstnih prireditev, proslav, predstev, novih knjig, namenjenih prav za desetletnico naše Osvobodilne fronte, itd., je Osvobodilna fronta odprla veličastno razstavo, ki naj v sliki, podobi in besedi prikaže zgodovino desetih let, odkar se je naš narod dvignil, da izvojuje socialno in nacionalno svobodo.

Razstava je zahtevala ogromnega dela. Na desetine in desetine strokovnjakov, fotografov, arhitektov, umetnikov, političnih delavcev itd. je dan in noč po določeni načrtu zbiralo, pripravljalo in urejevalo gradivo v enotno podobo, ki naj združi slike teritorija za dejanja na tem teritoriju in z besedami, katere pojasnjujejo, razlagajo in dopolnjujejo oboje v jasn, plastičen odraz.

Problem prostora je bil brz rešen, kajti prav te dni je bila dokončana stavba bodočega gradbenega inštituta, mogočno poslopje z velikimi, razsežnimi in svetlimi prostori, sicer daleč iz mesta, še naprej od Stadiona, toda prikladna in skladna, da je mogla vsezi vase vse, kar so si zastavili prireditelji.

Pred stavbo so zrastle lepe grede, drobna drevesca, na visokem podstavku gleda v gorensko stran Kalinov »Partizan«, z belim peskom posute cestice in steze pa vodijo naravnost k vhodu, kamor se dnevno vispajo tisoči in tisoči partizanov, aktivistov, delovnih ljudi, novotarjev, udarnikov, mladine, študentov...

In ne zaman! Razstavi se je res posrečilo pokazati deset let slovenskega boja in truda, prav od tistih dni že, ko naš je Stojadinović prodal nemškemu in italijanskemu fašizmu, preko vseh bojev na Rogu, Dolomitih, Gorenjskem, Stajerskem, Koroskem — do razcveta na osvobodjenem ozemlju Bele krajine in do osvoboditve Trsta, Ajdovščine, kjer je bila postavljena prva naša vlada, do najveličastnejšega dneva, ko je naša osvobodilna vojska končno veljavno prinesla svobodo tudi naši beli Ljubljani, in še naprej, preko prostovoljnih del obnove in gradnje do današnjih dni zvezeta socialističnega življenja v mestih in na deželah.

Slike vseh najvažnejših dogodkov stoji pred nami kakor žalosten spomin. Vidimo smejočega se Stojadinovića ob Hitlerju in Mussoliniju — a že takoj mogočno množice po beograjskih ulicah, ki kličejo: »Rajši vojno kakor pakt!« — pa spet revolucijo ljudstva po naših krajih in požar na Rašici in prve partizanske puške — za tem pa trpka poglavja o talcih, internacijah, taboriščih, Dachau, Gonars — in evetle točke borbe Ljubljane: ilegalne tiskarne, narodnoosvobodilne centre, zbiranja materiala — pa prve drobne in čimdalje večje in čimdalje bolj organizirane borbe na terenu, skrite vojaške bolnišnice, bunkerje, prevažne točke, ki so igrale tako veliko vlogo pri naših zmagah — razne delavnice, tehnike, tiskarne in voljo slovenskega ljudstva po svobodi: prinašanje hrane partizanom, volitve narodnoosvobodilnih odborov — vmes pa potuhnjeno gibanje izdajalcev; pisma kot na primer anonimni dopis na italijansko vojaško poveljstvo: »V Šubičevu ulico 3 hodijo in so komunisti« itd.

Razstava je res podoba zgodovine slovenskega naroda zadnjih deset let, prikazane ne samo v sliki in besedi, temveč tudi z maketami, kot so: makete partizanske bolnišnice na Pohorju in bolnišnice »Hrastnik«, baze 20 v Kočevskem Rogu, bunkerja v Rogu, kjer je leta 1942 naš izvršilni odbor prebil soško ofenzivo, tiskarne »Podmornice«, Žirovnikove grupe, kjer je bil leta 1942 sedež centralnega komiteja KP Slovenije, Čebinovo posestvo nad Zagorjem, kjer je bila ustanovljena KP Slovenije, itd. itd.

Veliko zanimanje vzbuja oddelek, ki

nosi naslov: »Ali — ali« — kjer vidimo jasno prikazane ljudi, ki so se borili proti naši zmagoslavni borbi in proti delovnim množicam našega naroda: dr. Korošca, dr. Kreka, Rupnika, Rožmana — z njihovimi pomagalci in gospodarji, dokumente o njih izdajalcih itd., kar nam je danes kakor velik, silen opomin za borbo, ki jo imamo v svetu.

Kako naše ljudstvo doživlja razstavo, nam je dokaz spominska knjiga pri izhodu, kjer so stotine podpisov obiskovalcev, od katerih mnogi izražajo tiho žalost nad trpljenjem svojega naroda in kar verjeti ne morejo, kako smo mogli vse to tako mogočno prestati, drugi se čudijo, da je možno vse to prikazati tako jasno in tako umljivo in pregledno, tretji pa dajejo nasvete in želje kakor: zakaj ni bolj obdelana borba beneških Slovencev, zakaj ni več dokumentov v Stajerske itd., pa tudi, zakaj ni razstava stalna in v sredi mesta, da bi bila bolj dostopna zmeraj, veak dan in vsakomur, itd.

Na tisoče in tisoče obiskovalcev ima razstava. Premnogo jih je v skupinah: sindikati, dijaki, ustanove, a dobro je vedeti vsem, da obisk ne bo imel pravega uspeha, če si razstave ne bodo ogledali temeljito in pozorno, za kar je najbolje, da imajo vodnika. In organizatorji razstave nudijo strokovnjake, ki spremljajo skupine in jim razlagajo razstavne podobe od oddelka do oddelka, to pa le, če se skupine najvajo vsaj dan pred svojim prihodom, pri čemer imajo še ugodnost, da jim vodstvo na njih željo oskrbi toplo prehrano v lastni okrepčevalnici, ki je ob razstavem poslopju. Tako se bodo obiskovalci res v polnem lahko posvetili ogledu in odnesli v svojem spominu najvažnejši kos zgodovine slovenskega naroda.

Pripominjamo še, da je na razstavi posebna kinodvorana, kjer se vrste dopoldne dokumentarni, popoldne pa umetniški filmi, ki si jih vsak obiskovalec lahko ogleda.

Pripominjamo še, da je na razstavi posebna kinodvorana, kjer se vrste dopoldne dokumentarni, popoldne pa umetniški filmi, ki si jih vsak obiskovalec lahko ogleda.

ORGANIZIRAJMO OGLED RAZSTAVE NARODNOOSVODILNE BORBE

Spominska razstava narodnoosvobodilne borbe, ki je bila odprta v Ljubljani v počastitev 10. obletnice OF, ima velik politični in kulturnozgodovinski pomen ter zasluži pozornost vsega našega ljudstva. Zbrani material, razni dokumenti, fotografije in drugi podatki, ki ponazorijo najvažnejše momente naše NOB, pričajo o premnogi žrtvah in junastvih našega ljudstva v boju proti okupatorju in domačim izdajalcem. Zato je razstava tudi pomembno vzgojno sredstvo pri utrjevanju domovinske zavesti našega ljudstva.

Razstava je v Ljubljani v prostorih novoizgrajenega Gradbenega inštituta, v Dimičevi ulici za Bežigradom ter bo odprta vse maj dnevo od 9. do 21. ure. Na razstavišče vozi avtobus izpred kolo dvora in izpred pošte vsake pol ure. Vstopnina znaša za skupine več kot pet oseb 10 din, za otroke pa 5 din.

Podružnice naj organizirajo skupinske obiske za ogled razstave. Skupine članov ZSJ izven Ljubljane naj se poslužijo 75-odstotnega popusta pri vožnji. Vsa navodila dobijo na postajah in pri sindikalnih svetih.

Če bi skupine želele tolmača, naj razstavni pisarni to sporočijo en dan prej, prav tako lahko v okrepčevalnici na razstavem prostoru vnaprej naročijo toplo hrano. Na razstavem prostoru predvajajo tudi domače filme: dopoldne dokumentarne, popoldne pa umetniške. Pohitite z obiskom!

Dan pred praznikom Osvobodilne fronte je tudi Moderna galerija v Ljubljani obhajala svoj veliki dan. Odprta je bila stalna umetnostna zbirka Moderne galerije; tako je bil uresničen pravi namen galerije, ki je postala to, kar po svojem namenu mora biti: stalna razstava sodobne slovenske likovne umetnosti.

Moderna galerija je mlada ustanova, kot sploh vse galerijske ustanove pri nas, saj se nimajo bogate tradicije za seboj. Zamisel Moderne galerije je stara; šele dobri dva desetletja je tega, kar so se naši umetnostni zgodovinarji, likovni umetniki in ljubitelji umetnosti odločili, naj se za prikaz naše sodobne likovne umetnosti osnuje posebna ustanova, ki naj se loči od Narodne galerije, zbirke naše starejše umetnosti. Toda za realizacijo teh načrtov je vedno primanjlovala denarnih sredstev in šele dar zasebnih je bil pred vojno omogočil izdajo novega in velikega umetnostnega galerije, ki je bila prvi pogoj za izvedbo celotnega načrta. Okupacija je preprečila dokončanje del in tako je bilo to lepo, z belim kamnom obloženo poslopje, ki krasi vhod v ljubljanski Tirol, notranje opremljeno in izročeno svojemu namenu šele po osvoboditvi. Toda Moderna galerija je prav do danes predstavljala še vedno samo razstavni prostor, v katerem so se poleg umetniških priredil, le tudi druge razstave, pogosto tudi take, ki z umetnostjo niso imele ničesar opraviti.

Za sedaj je bil odprt le slikarski oddelek stalne zbirke slovenske likovne umetnosti. Razstavljene je sicer tudi nekaj kipov, vendar pa niti njih izbira, niti njih namestitve še ni dokončana. Manjkajo tudi še grafična dela. Ker je slikarstvo vedno najpomembnejša panoga likovne umetnosti, lahko smatramo otvoritev razstave slikarskih del za otvoritev celotne galerije. Da je to res, dokazuje tudi otvoritev galerije, ki je bila prisostvovali najvišji predstavniki slovenskega političnega in kulturnega življenja.

V zbirki je sedaj razstavljeno sto petdeset slik skoraj vseh predstavnikov sodobnega slovenskega slikarstva. Pričenja pa se zbirka z deli naših impresionistov. Umetnostni zgodovinar in kritik dr. Izidor Cankar je v svojem otvoritvenem govoru omenil, da splošna ni bilo jasno, kako naj se razmell področje med obeh našima galerijama. Narodno in Moderno, zlasti v današnjem času, ko se življenje naglo suše in postaja to, kar je danes živo, v zgodovino. Vendar je bilo kmalu vsem članom umetniškega sveta jasno, da je impresionizem tisti, ki zaključuje ono obdobje zgodovine slovenskega slikarstva in pričenja obnem novo dobo, dobo velikega vzpona slovenske likovne umetnosti. Dela slovenskih impresionistov Jakobčič, Groharja, Jame in Sternena predstavljajo svoj konec enega in začetek drugega obdobja. Kam jih torej uvrstili, je pretežnost ali v sedanjosti? To vprašanje bilo rešeno s kompromisom. Večina del naših impresionistov je ostala v Narodni galeriji.

Tri nove knjige sindikalne založbe

Te dni je v sindikalni založbi »Delavske enotnosti« izšla izpod peresa Toneta Seliskarja knjiga »Hlisa brez okene«.

Tone Seliskar je predvsem kot umetnik, pesnik in pisatelj, kakor tudi kot javni delavec v vsem svojem življenju izpričeval, da je bil vedno na strani delavskega razreda in s tem na strani slovenskega ljudstva. Že s prvo pesniško zbirko »Trbovlje« je stopil na to trdo pot in je ni nikoli zapustil. V vsem obdobju med dvema vojnama je pisal pesmi, povesti, ertice in romane, s katerimi je z umetniško silo prikazoval nepovzrojeno silko resničnosti in vtilval vero v boljši prihodnost. Izbor njegovih najboljših »možnih« ustvaritev, ki jih knjižna prinaša: »Hlisa brez okene«, »Povest treh ljudi«, »Pavla«, »Zlata riba«, »Nočni čuvaj«, »Dobri in slabi ljudje« in »Izgubljeni evet«, je iz tega časa.

V teh povestih in erticah razgalja pisatelj pred očmi bralca razjedajoči vpliv kapitalizma na Slovenskem. Posebno ga zanima, kako so se ti vplivi odražali na ljudeh, ki so se znašli po sili razmer v predmestni podrtji, v hiši brez okene, na Pavil, ki jo je izprizenost meščanskega sveta pritirala v detonor, na Poldetu, ki ga je življenje gnalo v piljanost in razuzdanost, na nočem čuvaju v fabriki, ki je raje ustrelil sebe, kot odpuščenega delavca, tatu in še v drugih. Psihološko najbolj pronicljivo je prikazal Tone Seliskar prepad med očetom in sinom, prepad, ki živi, odkar ohašati človeški rod v »Izgubljenem svetu«. Knjiga obsega 175 strani. V polplatno vezana stane 85 dinarjev.

Nedvomno bo našla tudi knjiga Bratka Krefta »POVESTI IZ NEKDANJIH DNI«, tako kot Seliskarjeva, mnogo ljubiteljev. Bratko Kreft, ki je široki slovenski javnosti znan kot najbolj plodovit sedaj živeči slovenski dramatik in široko razjedan kulturni delavec, je zbral v tej knjigi na 311 straneh najboljšje ertice, povesti in balade v prozi, kar jih je napisal v predvojnem času. Še mlad je doživel brezsrčnost in krivost prve svetovne vojne. Pozneje je občutil kot umetnik utrip sreca ponizanih in razžaljenih tako na Slovenskem, kot v svetu. Že v zgodnji mladosti je stopil ob bok delavskega razreda. V tej knjigi, prvi take vrste, se izvrstno pred nami usode nešteti proletarev in kmetov, od gruntarjev do kočarjev, prav tako pa nam na teh straneh razgalja tudi prazno, brezdelno življenje domače in tuje gospode.

Svoboda, ki smo si jo priborili, sloni na dediščini bojev, ki jih je bil naš narod v vsem svojem obstoju, predvsem pa na delovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi. Spoznamo se tako rekoč z neizprilimi viri električne energije, ki nam jo dajejo naši domovine, kaj bo pomenila elektrifikacija za vso našo socialistično domovino. Seznanja nas s tem, kakšno mesto ima električna energija pri preoblikovanju našega gospodarstva in pri preoblikovanju naših ljudi.

Ze v rani mladosti mi je bilo v veliko veselje pritihotapiti se v bližino tovarne, prislunhiti tajinstvenemu žvljenju v njej in občudovati delavce, ki jim je bila dana ta moč, da so pod njihovimi rokami zaživeli stroji. Popot težkih kovinskih klavir mi je bil prava slast, čudovita elementarna pesem. In visokih dimnikov se je dvigal siv dimnat trak, jaz pa sem v travi zraven tovarne ležal razpredal prve misli o stvariteljskem žvljenju. Tem iluzornim predstavam so čez leta sledile bolj redne, otipljivejše predstave o tovarniškem žvljenju, o delavcu, ki si mora trdo služiti svoj kruh. Toda vselej, kadar me zanese pot v kako tovarno, stopi v prvem trenutku pred moje duševne oči tista elementarna vizija iz detinstva in vse dotlej, da spoznam tovarno in ljudi v njej, se mi ta predstava vztrajno meša med nova občutja in spoznanja.

Pri tovarnah kemične stroke, kakršna je tudi videmska tovarna celuloze, človek na prvi mah ne more biti kot vsem tistim zapletenim postopkom in zato ni čudno, da se zlahka preda takim in podobnim predstavam, kakršne sem orisal. Pred teboj je celuloza, surovina, polfabrikat bodočnosti, kakršna je za pot od lesa do celuloze, to je zaenkrat še skrivnost, ki jo pred tvojo zvedavostjo skrivajo objekti tovarne. Če pa hočeš spoznati tovarno in njen tehnološki proces, se moraš držati načrta: začel boš pri izvoru surovine in končal v skladišču finalnega produkta. Po vzorni ureditvi in na prvi mah precejnjeni pomembnosti, bi videmski termični centrali pripisovali vodilno vlogo v tovarni. Vendar temu ni tako navzlic temu, da se iz tega obrata po vsej tovarni celuloze pretaka dragocena gošnja sila. Pač pa velja za poglaviti obrat zgradba kuhalnica, najvišji objekt v Vidmu, kjer zdeljena lesna snov s pomočjo kuhalne lužine (z drugo besedo žveplene kisline) doživi prvo preobnovo. Odtod se po očesu skritih kanalih celulozna masa pretaka v spodne jame. Naj omenim, da je iz teh jam pred leti začela žveplena kislina prodirati v podtalne plasti, okužila je vso vodo v okolici tovarne, da potem ni bila več pitna, niti je niso mogli porabiti za fabricacijo celuloze. Ta elementarna nesreča je bila poglaviti vzrok, da se videmski kolektiv kljub naporom in vzglednemu delu vseh članov, vse do lani ni mogel povzpeti na vidnejše mesto. — Potem pa se začne dolgotrajno in zapleteno čiščenje celulozne snovi: očistiti jo je treba vseh odpadkov, grč, prevlekih drobec, lesne skorje. Tu celulozno maso tudi belijo. Zdjaj se znajdemo pred ogromnimi kadmji (>Holandski jih nazivajo), ki v njih gibki propelerji, spominjajoči na

ladijske vijake, ženejo z vodo razredčeno celulozo krog in krog. Ko je takoh očiščena in obeljena, potuje potem celulozna snov k stiskalnicam in izžemalnim strojem, ti pa imajo nekaka bakrena sita, ki skozi nje odteka voda in se na njih začne nabirati plast prečične celulozne mase. V istem oddelku nato celulozna snov začne dobivati svojo dokončno obliko, ko jo razni valji pretisnejo in osušijo. Na koncu pa jo še poseben stroj zreže na zaželeno obliko. Videmska tovarna je svoje poslanstvo opravila: celuloza je tu. Zdjaj pa nastopijo svojo vlogo naše papirnice v Vevčah, Radečah, Kolčevem itd. Zanje je namreč celuloza polfabrikat, ki ga morajo ponovno razvlatkati, da potem s pomočjo predpisane kemičnega procesa iz njega napravijo papir. Zanimivo je, da vse te papirnice ne morejo ublažiti velikega pomanjkanja papirja pri nas, zlasti pomanjkanja časopisnega papirja, ki ga moramo zaenkrat še v velikih količinah uvažati. Resnica pa je, da na pomanjkanju časopisnega papirja trpijo tudi druge države, na primer Avstrija, Italija, da tudi tako močan producent papirja kot je Kanada. Toda tej časopisni krizi bodo pri nas v kratkem napravili konec; blizu sedanje tovarne v Vidmu so že začeli kopati temelje največji tovarni rotacijskega papirja na Balkanu ki bo zlahka krila vse domače potrebe.

Kronika videmske tovarne celuloze odkriva vrsto uspešnih racionalizacij, ki bi že zdavnaj dvignile to tovarno med najboljše kolektive te vrste v državi, da ni bilo tiste nepričakovane nesreče z žvepleno

kislino. Pronicanje te kisline v podtalno vodo pa so videmski delavci začetkom preteklega leta ustavili in od tedaj je tovarna doživela velikanski vzpon, saj se danes ta dan lahko ponaša z dvakratno predvorno ravnišo proizvodnje. Nemajhno zaslugi pri tem imajo že omenjene racionalizacije Tako je na primer Milan Dimnik, ki se je s svojo darovitostjo povzpela od mojstra v kuhalniki do direktorja tovarne celuloze, dal komisiji za racionalizacije že vrsto dragocenih predlogov. Med drugim je preuredil stroj za predelavo grč, ki je prej zaposloval 4 delavce, da mu zdaj strežeta le dva in je dosegla s to racionalizacijo tovarna nad 118.000 din letnega prihranka. S pomembnimi racionalizacijami se ponaša tudi mehanični obrat, kjer je Jože Kolesk s preureditvijo brusilca (plasti tesnila zdaj ni treba več menjati) za 6% povečal proizvodnjo lesovine. Brusilca pa preureditvi ni treba več ustajavati, niti ne zahteva kakršnega koli popravila, pritisk na stiskalnicah pa je ostal kljub temu normalen.

Iznajdljivost videmskih delavcev, pa vrsta zaslužnih vzornikov, kakor so na primer 7-kratni udarnik in član upravnega odbora Jože Glas, 7-kratni udarnik Jože Božič in odlikovanec z redom dela III. stopnje Franc Pirč — vsi ti ljudje so ob podpori vseh delovnih tovarišev nasledel priborili videmski tovarni celuloze častno mesto med kolektivni svoje stroke. Zato tudi ni slučaj, da je za svoje uspehe v preteklem letu videmski kolektiv celuloznih delavcev dobil v priznanje prehodno zastavo.

KOROSKI ROJAK, STROKOVNI UČITELJ UZNIK RUDOLF, JE IZDELAL ČRKE ZA PISALNE STROJE

Kar doslej nobenemu strokovnjaku v naši državi niti po mehaniki niti ni uspelo, to se je posrečilo strokovnemu učitelju tov. Uzniku Rudolfu, vodji graverskega oddelka Državne šole za umetno obrt v Ljubljani. Izdelal je z ročnim delom prve črke za pisalne stroje in jih izročil Mehaničnemu servisu »Strojopisec« v Ljubljani. Takšne črke smo doslej uvažali iz tujine in so nas stale drage devize. Ne glede na to, da je ročno izdelava zaenkrat še zvezana z večjimi stroški, so kljub temu cenejše od uvoženih. S tem je tudi na tem področju gospodarske osamosvojitve po zaslugi strokovnega učitelja Uzniaka storjen odločilen korak naprej v pogledu izdelovanja pisalnih strojev pri nas doma.

Strokovni učitelj Uzniak je kbt zaveden koroski Slovenec moral po plebiscitu leta 1920 zapustiti z družino slovensko Korosko. Zaradi njegove narodne zavednosti ga Nemci na Koroskem niso hoteli sprejeti v službo na graverskem oddelku puškarske šole v Borovljah. Ker ni bil vajen klečeplaziti, je raje pustil tam rojstno hišo in šel z družino v Jugoslavijo. Toda tudi v bivši Jugoslaviji tovariši Uzniaku ni bilo postojano. Toda kot kremenit značaj ni klonil.

V novi Jugoslaviji je šel tovariš Uzniak z velikim vnelmo na delo. Imenovan je bil za vodjo graverskega oddelka državne šole za umetno obrt v Ljubljani, ki je dala naši kovinski, usnjarski, steklarski, papirni in drugi industriji že celo vrsto visokokvalificiranih kadrov.

Strokovni učitelj Uzniak je prvovrsten strokovnjak v graverski stroki. Za njegove zasluge ga je Prezidijski ljudske skupščine FLRJ odlikoval konec lanskega leta z redom dela II. stopnje. St. - R.

Nova rezervna stikala

Vsak najmanjši defekt na mlinskih motorjih v kaloričnih centralah zmanjšuje kapaciteto elektrarn. Stikala so zelo obremenjena in se kaj rada pokvarijo. Ker so se v centrali Trbovlje dnevno pojavljale težave glede popravila stikal in ker jih niso mogli uvoziti zaradi pomanjkanja deviz, se je ustrojil ključavničar Slapsak Jože odločil izboljšati dosedanja popravila. Napravil je rezervno stikalo, zamenjal bakrene kontakte s srebrnimi in izdelal vsa potrebna tehnična avtomatična sprožitve z dolžinskimi posluženjem.

Uspeh te preureditve je bil kmalu viden. Po uvedbi tega rezervnega stikala obratujejo mlini nemoteno.

Slovenija spada med tiste redke dežele, ki imajo izredno ugodne pogoje za izletništvo. Koliko je pri nas grčev in gora s prostornimi razlegli, koliko mikavnih trat v gozdovih in ob vodah, kamor ljudje tako radi hodijo! Srečujemo jih v vseh letnih časih. Gre za ljudi, ki se radi umaknejo mestnemu žvljenju in so zadovoljni, če se lahko sprehajajo blizu ali daleč. Mikajo jih samotne stepe po ravnem, navkreber, navzdol, srečujemo jih zdej na Katarinj ali Dobenem, včasih celo na Kumu ali Krivacu.

Vsi ti ljudje: jesenski železarji, ki hodijo s smučmi na Črni vrh, trboveljski rudarji — prijatelji Kuma in Mrzlice; šolski otroci, ki jih vodijo na majnske izlete; potletni obiskovalci vod, kopalci, kakakasi, ribiči in lovci, vsi so ljubitelji narave, vsi so pravzaprav tudi športniki. Njih žvljenje je bogatejšo in polnejše od žvljenja tistih, ki so se navadili na bivanje v zaprtih prostorih. Ne gre samo za dober zrak in tudi ne samo za dveurno hojo, ki tako dobro deli človeškemu organizmu.

Šeherni izlet pomeni neko doživetje. Pod svetlo jablano si legel v travo in poslušal brnenje čebel. Brez odmora so prihajale in brez odhida delale, da bi kar največ cvetov

Potrebno pa je, da se za hip ustavimo pri velikanskem delu Slovenskega planinskega društva. V teku dobrega pol stoletja so zgradili planinci v gorah nič manj kakor 65 planinskih domov in koč. Prijateljevanje narode so olašali vzpon na najlepše vrhove Juljskih in Kamnških alp. Po markirani stezi lahko priščeš dandanes vse do Kredarice. Triglav je pristopen desletnemu šolarju, pa tudi osemdesletnemu starčku. V planinski koči, ki je nekje 2000 m nad morjem, nekje v svetu, kjer ni več rastlinstva in tudi ne kurjva, doblj dobro kosilo ali dobro večerjo za isto ceno kakor na primer v ljubljanski univski restavraciji.

V pozorljive stare Jugoslavije so hodili v gore predvsem izobraženci. Dandanes se je planinska organizacija razmahnila med delovnim ljudstvom sploh. In to je za novo fizikuro dobro znamenje. Kakor znano, imajo ljudje navado, da se ob vstopu v planinsko kočjo vpišejo v spominsko knjigo. Na ta način je možno ugotoviti točen obisk planinskih postojank. Tako je ugotovljeno, da je število ljubiteljev planin v zadnjih letih silno naraslo. Leta 1939. je znašal obisk v planinskih kočah 83.936 oseb. Lansko leto 100.000 planinskih obiskovalcev več.

BORIMO SE ZA KULTURO IZLETNIŠTVA IN PLANINSTVA

Zavedamo se, da so naglbi, ki vodijo ljudi v planine, različni. Vemo prav dobro, da niso vsi pristni planinci, ki hodijo v gore. Kljub temu moramo biti napredka ljubitelji množičnosti vesel. Dejstvo je, da so mnoge delovnega ljudstva za planinstvo pridobljene. V gorah se človek po malem spreminja. Razvijta se smisel za lepoto krajine, smisel za športni način žvljenja, pa tudi smisel za tovarništvo. Dolžnost izkušenih planincev bi bila, da skrbijo za vzgojo novih obiskovalcev.

Želbi bi posebej opozorili na nekatere napake, ki so se pojavile nekod, pa tudi dandanes. Dogaja se, da ljudje pozabljajo, da so v planinski kočji, v domu planinske kulture; planinsko kočjo zamenjujejo z gostilno. To je seveda napačno. Planinec, in posebej alpinist, opravljajo navadno težke ture, zato jim je potreben nočni počitek. Naloga vseh izkušenih in vseh vplivnejših je pomagati upravnemu odboru pri vzpostavljanju nočnega mira. S pripravevanjem se da veliko doseči.

Trate okrog planinskih postojank naj bodo čiste. Dogaja se, da pušajo ljudje na tratih prazne kovinske škatlice, razbite steklenice in podobno. Prvite to ni lepo in drugič: ostrji predmeti utegnejo škodovati živini, ki se pase na planinah. Obzirni moramo biti do lepe prirode, previdni pri kurjenju ognja, varni pri vstopu v vzhodni planinskega evetja. Hudo ti je, če srečaš človeka, ki ima polno naročje narcis, encijana, avrikvijer ali celo planik. Tudi take je treba početi.

Mesec maj je doba množičnih, zlasti solskih izletov. Poučimo mladino o vsem potrebnem, pripravimo jo a pouk na vsak izlet. D. U.

Po težki turi je prijeten oddih pri Aljaževem stolpu na vrhu Triglava

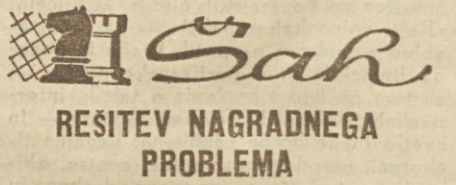
opoldle. Nekje na vrhu si se ustaviš in se zagledaš po zelenem barju proti Krimu. Krim čudovita gora, tako blizu nam je. Ljubljanski prebivalcem, vendar je tako malo poznamo! Tam spodaj so nekod živali, mostičščarji. To je bilo v davnih, davnih časih. In kako bo z barjem nekod? Morda bo še naš rod dočakal dobo, ko bo vsa ta prostrana ravnica plodna zemlja, ko bo valovalo tu spodaj nepregledno morje rumene pšenice.

Na poti si srečaš znanca. Komaj ga poznaš, nikoli nista kaj več govorila. V prvem hipu ti je žal, da si dobil spremljevalca, ki ti ni bil nikoli kaj prida prikručen. Začela sta se pomenkovati. Rekel bi, da so razgovor med holo tehtnejši, iskrenjeji. Niti ne veš kdaj sta dospela na vrh. Opoldne sta si že delila kolo iz nahrbtnika. Zvečer, ko si premišljeval o izletu, si ugotovil: dobil sem novega prijatelja. Le kako sem mogel hoditi vsa leta brezbržno mimo njega!

Kaj nam pomenijo naši slovenski hrbi, soteske, gozdovi, potoki, tega se zaveš šele takrat, ko se znajdeš v tujini. Prve nedelja. Prime te, rad bi na Jošta, na Sv. Goro pri Litihi ali vsaj na smernem goro, toda domovina je daleč. V tujnem svetu se zaman oziraš na tako prijaznih srčih in gorah kakor so na Slovenskem. Zato ni čudno, da so Slovenci izletniki, da so tako vneti planinci. Leta 1893. so se naši stari planinci prvi organizirali. Ustanovili so Slovensko planinsko društvo. Tri leta pozneje se je gradil kočjo na Kredarici, zaznamovali so pota v planine, začeli so izdajati »Planinski vestnik«.

DELO SLOV. PLANINSKEGA DRUŠTVA

Toda motil bi se, kdor bi mislil, da se je začelo naše planinstvo šele pred pol stoletja. Triglav je imel svoje obiskovalce že na koncu 18. stoletja. V obširnem delu »V Triglavu in njegovi sosesici« poroča pisec Ergen Lovšin o naših prvih ljubiteljih planinstva: o Vodniku, Stančiču, Dežmanu, Tušku in drugih, ki so že pred 150 leti hodili v gore.

REŠITEV NAGRADNEGA PROBLEMA

Ceprav je bil nagradni problem, objavljen v prejšnji številki, precej lahek, je uredništvo prejelo samo 11 rešitev, od katerih je bilo 7 pravih. Kajpak se zdaj uredništvo ukvarja z vprašanjem, ali med bralci »Delavske enotnosti« in znanjama za sahovsko rubriko, ali pa jih morda problemi ne zanimajo, ker so težja panoga šaha. Zreb, ki je izbral dva nagradena s šahom ni imel take težkega dela kot rečimo pri križanki, kjer bo moral določiti srečnega dobitnika od stotine reševalcev, katerih rešitev ni romala v koslet neprevzeta.

Pravila rešitev nagradnega problema je I. Sglt; z variantami I. ... Kgt; 2. Dgt;+ itd. I. ... Keš 2. Dgt;+ 1. ... hgt; 2. Dgt; 1. ... f3 2. Sh6+ 1. ... h4 2. Sh6+ 1. ... Leš 2. Tg5+ 1. ... Ld7 2. Sh6+ 1. ... Ld7 2. Tg5+ 1. ... Ld7 2. Tg5+ 1. ... Lh5 (a4) 2. Sh6+ 1. ... Sd7 2. Tg5+ 1. ... Sd5 2. Dg8+ 1. ... Scš 2. Dg8+ 1. ... Saš (a4), e4) 2. Dg8+ in 1. ... d3 2. Sh6+.

Precej reševalcev je navajalo kot rešitev I. Sh5? (tako n. pr. pionirka Cilka Eržen s Čušnjice pri Zeleznikih), pri tem pa je spregledalo odgovor črnega I. ... Kgt; ki to potezo ovrže. Pravilno so problem poleg nagradencev rešili: Ferdo Zupančič, Guštanj, Franjo Škarabot, Da. Lendava, M. Sila, Novo mesto ter Cuderman Vinko in Bruno Ravnikar iz Ljubljane. Zreb je določil: I. nagrado, enoletno naročnino na »Sah« Vrhovec Jakobu, uslužbencu tovarne »Roga Ljubljana VI«; II. nagrado: Povesti in črtice Seliskarja »Hisa brez okna« pa Antonu Škerliju iz Gornje vasi pri Novem mestu.

Žreb je določil nagradnega prvomajske nagradne križanke

Lahko si mislimo, kako nestrno že pričakujete današnje številke. Kako tudi ne, saj gre vendar za to, komu bo žreb naklonil prvo nagrado — 10-dnevno brezplačno bivanje na morju! V trenutku, ko pišemo te vrstice, žreb že ni izrekel svoje. Tov. Vika, ki je skoraj vse dni, odkar so začele prihajati prve rešitve, zlasti pa v soboto in nedeljo in vse do srede popoldne, ure in ure presedela ob odpiranju, pregledovanju ter sortiranju prispelih križank, tudi danes še ni mogla pripraviti vsega. Vse tehnične priprave za žreb je že zakaj, poleg tega pa žreb pred njo ni mislil še kup nepreglednih rešitev. Mareskatero od teh rešitev bo moral morda odločiti še v mapo nepravilno rešenih, ostale, ki so križanko pravilno rešili, pa bo vpisala v seznam, rešitev oštevilčila, nato pa bo tov. Eda pripravila listke s številkami reševalcev. Svedna jima bodo pri tem pomagali tudi ostali člani redakcije, da bo to delo opravljeno še nocoj, kajti verjame, tudi mi sami radovedni, komu se bo nasmehnila sreča in kdo izmed tistih reševalcev, ki že vsak zase snuje načrte ob misli na prijetne dni, bo toliko srečen, da bo letos šel za 10 dni brezplačno na morje, kjer bo potem — kakor je zapisala tov. Jožica iz Ljubljane — zapel samo še: »Odpulja je barčica mojale! Tej tovarišici in vsem drugim, ki ob enakih mislih čakajo na teid žrebanja, iskreno želimo, da bi se jim žreb nasmehnil...»

Tej številki. Da križanka le ni bila preteška, pa najzgovorneje izpričuje število pravih rešitev, ki se je v primeri z novoletno nagradno križanko povzpelo kar za petdeset. Zato smo se tudi — odločili, da reševalce s predvsem rešitvijo pomensko ne bomo obmožili, ker nam bi v listu zavzelo preveč prostora. To število pa bi bilo nedvomno še večje, če bi nekateri reševalci poslali svoje rešitve na listku, izrežanem iz »Delavske enotnosti«, namesto da so jih prepisovali na poseben list, pri čemer so delali napake ter zaradi tega izpadli od žrebanja.

V zvezi s tem, ko se širi krog ljubiteljev »Delavske enotnosti«, pa smo prejeli tudi vrsto predlogov in želj. Tov. Mrz Šonj iz Maribora v zvezi s tem piše: »Križanka mi je pripravila dosti truda, obenem pa tudi veselja. Viskarjat nestrno pričakujem našega sindikalnega glasila, ki mi nudi pouk in zabavo. Zelo me zanima, če je moja rešitev pravilna in pa... ali bo žreb tudi meni izbral naklonjen?«

Vsem tistim, ki so izrazili željo, »da bi si takšnih in podobnih križank želeli še večkrat, pa če tudi ne bi bile nagradne, homo, še bolj kot doslej, skušali tudi v bodoče ustreči. Ustregli pa bomo tudi tovarišici Debevec Jelki iz Brezovice pri Ljubljani, ki predlaga, »da bi bila vprašanja zajeta bolj iz zgodovine, zemljepisja, zna-

nosti in umetnosti ter političnega žvljenja, saj bomo tako ob prijetnem razvedrilu udeleženi in izpolnjevali znanje in gradivnost naših čitateljev.

Tovarišice so medtem pripravile vse potrebno za žrebanje. Se trenutki in vse bo končano! Da, prav zdajle — v sredo ob 20.30 uri zvečer — je žreb naklonil prvo nagrado:

10 dni brezplačnega bivanja na morju tovaršu KLEČU FRANCU iz Celja; II. nagrado (dve knjigi) tovaršu ZUPANU IVANU iz Trbovlj; III. nagrado (eno knjigo) tovaršu LUZARJU RAJKU iz Ljubljane.

Vsem trem nagradencem iskreno čestitamo! Zlasti prvemu srečnemu reševalcu želimo, da bi prijetno prečutil te dneve ob morju in se osvežen vrnil na svoje delovno mesto ter še z večjo vnelmo pomagati graditi boljšo in lepše našo domovino.

»Delavske enotnosti« pa pričakuje da nam bo s tega letovanja napisal še svoje vtise in spomine.

Tistim, katerim pa žreb to pol ni naklonil ničesar, pa povemo v tolažbo in za zaključek še to: Se v tem mesecu bomo razpisali podobne nagrade in če ne sedaj, boste takrat morda le prišli na svoj račun!

UREDNIŠTVO.

REŠITEV PRVOMAJSKJE NAGRADNE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. delo — 5. skunk — 9. mesto — 13. Valandovo — 21. ajbš — 25. topol — 29. rosa — 32. kamera — 34. alarm — 36. artikel — 37. Alabama — 38. Dobro — 40. navarado — 43. saten — 44. kolosi — 46. mala — 47. omela — 49. ol — 51. nem — 53. paž — 54. Rog — 56. Ema — 58. ara — 60. ad — 61. za — 62. Ren — 64. kip — 66. mimo — 67. nuna — 69. Pad — 71. ran — 72. otok — 74. potok — 76. Suda — 77. slina — 79. orkan — 81. Fala — 82. novator — 84. Saha — 85. elegiji — 86. radikal — 88. epitet — 89. raj — 92. are — 93. Akropole — 94. Klemen — 95. Donat — 97. ko — 98. up — 100. gnoča — 102. novota — 104. atek — 105. esej — 106. kar — 107. hip — 109. Suez — 110. rola — 112. ro — 114. as — 115. R. B. (Rabar Braslav) — 117. A. K. (Alojz Krigher) — 118. kape — 119. okop — 121. on — 122. F. D. — 124. zo — 125. od — 126. elan — 128. noro — 130. galij — 131. sadež — 133. Oleg — 135. gora — 137. tir — 138. Kemero — 140. ita — 141. tir — 142. etimolog — 145. sem — 146. eh — 147. Damask — 148. elita — 150. Tesla — 152. Ararat — 154. Li — 155. polenta — 156. Latena — 158. meteor — 159. Kamerun — 161. snizica — 162. 163. 164. Naj živi prvi maj, praznik delat! — 165. okajen.

Navpično: 2. E. K. (Etbin Kristan) — 3. las — 4. oman — 5. Strem — 6. kam — 7. mak — 8. klop — 9. mroz — 10. Ema — 11. ta — 12. Orgeon — 13. vij — 14. ak — 15. je — 16. Al — 17. da — 18. ol — 19. VA — 20. OB

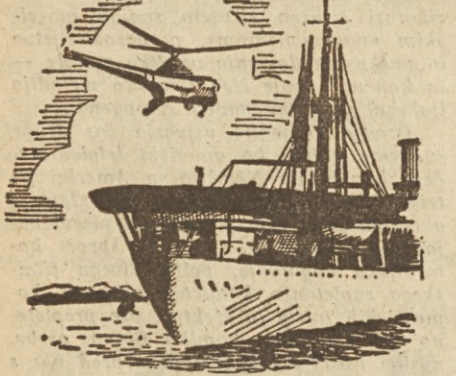
— 21. Amiens — 22. Jsa — 23. Ida — 24. Sola — 25. tona — 26. oje — 27. ono — 28. lama — 29. ralo — 30. oda — 31. se — 33. eter — 35. ah — 39. bira — 41. veda — 42. korona — 45. Iridij — 46. Manila — 48. kanal — 50. leto — 52. sila — 55. Oman — 57. Mule — 59. sak — 61. zala — 63. novela — 64. koren — 65. posode — 66. mulat — 68. eng — 69. prikaz — 70. Garon — 71. raketa — 73. kapetan — 74. potek — 75. Kanosa — 76. saraj — 78. agens — 79. ojačen — 80. napor — 81. filolog — 83. Times — 87. dovoz — 90. Korreja — 91. suhost — 96. nek — 98. kapitan — 99. kaliter — 108. podreti — 109. pretop — 113. olih — 115. Romana — 116. brest — 118. ka — 120. pe — 122. Flora — 123. delamo — 125. orel — 127. ar — 128. Nemec — 129. orkan — 130. golaž — 132. želod — 133. omaka — 134. gorek — 138. kali — 139. velj — 143. tare — 144. gara — 147. Don — 149. iti — 151. sek — 153. tuj — 155. pi — 157. ap — 158. mi — 160. ne.

Oreja uredniški odbor — Glavni urednik Tone Seliskar — Uredništvo telefon 45-38 in uprava telefon 49-70 Masarykova 14-11 v Ljubljani — Izhaja vsak pelek — Mesecina naročnina 100 — letna 350 — tiskovna 45 — polletna 20 — celoletna 180 — Stava ček polnočne 604 903214 — Tiska tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani, Kopitarjeva 6

ZANIMIVOSTI

ČEDALJE VEČJA UPORABA LETAL HELIKOPTERJEV

Helikopteri — letala posebne konstrukcije lahko po potrebi letijo zelo počasi. Vzletavajo ali pa pristajajo lahko v zelo stisnjem prostoru. Zato se čedalje bolj uporabljajo za posebne civilne in vojaške službe: prenos pošte, opazovanja, prenos zdravil, vojaških ranjencev, za reševanje pomorskih ekspedicij in planincev v težko

POMEN SOLI V LJUDSKI PREHRANI

Pomen soli v ljudski prehrani se pogostokrat podcenjuje. Njeno pomanjkanje ali pa prekomerna poraba pa povzročajo razne neprijetnosti v organizmu. Sol spada v vrsto hranil, katere vsi ljudje ne morejo in ne smejo uporabljati v enakih količinah. To je bilo poznano že stari narodom. Že takrat se je videlo, da narodi, ki so se hranili pretežno z rastlinsko hrano, trošijo več soli, kakor pa tisti, ki uživajo mesno hrano. Belet, ki so pršli na planinske predele Sahare in Suda, so bili presrečeni nad veliko uporabo soli pri tamkajšnjih prebivalcih, toda pozneje so tudi sami morali začeti uživati večje količine soli. Vzrok za to je bil v povečanem znojenju, ki izločuje več soli, potem pa tudi v rastlinski hrani. Sol je nujna materija za naše telo in je vazen del želodnega soka, služi pa tudi za prolizvanje žolča. Poleg tega ima sol veliko nalogo, da v našem telesu zadržuje vodo, katere je v telesu dva tretjina. Meso, mleko, sir, jajca in zrnata povrtnina ne zahtevajo mnogo soli. Toda brez soli ne more biti hrane rastlinskega izvora. Zaradi tega siromašni sloji prebivalcev uporabljajo več soli. Sol je zelo vazen sestavni del naše krvi, ki je dejanska solna raztopina, katere vsebuje v enem litru okrog 7 gramov soli.

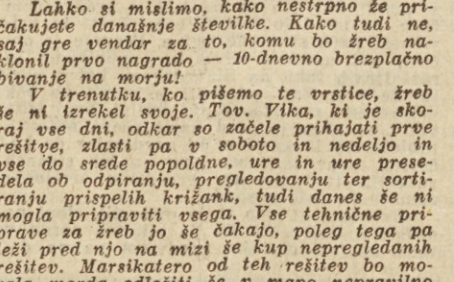
NAJVEČJA TRGOVSKA HIŠA V AMERIKI

V Chicagu se nahaja največja trgovska hiša v Ameriki. To je »Marchandise Mart«, kjer lahko kupci najdejo več kot 5000 vrst različnega blaga iz vseh krajev Združenih držav Amerike. Stavba je zgrajena na površini 10 in pol kv. kilometra. V podjetju je zaposlenih 25.000 nameštencev. Ta trgovska hiša ima v svoji stavbi lastno banko, poštne urad, brozjav, restavracije, prodajalno železnih vozovnic in trgovine na malo za svoje nameštence in druge kupce.

UČENJAKI SO NAPOVEDALI VOJNO NAJBOLJ UPORNEGA SOVRAŽNIKA ČLOVEKA — PODGANI

Laboratoriji univerze v Wisconsinu, ZDA, in Pasteurjev inštitut v Parizu, se skupaj bojujeta z najstarejšim sovražnikom človeka, s podgano. Podgana je najbolj uporen sovražnik človeka. Živi se s hrano človeka, donosa pa mu samo razrušenje, epidemije in smrt. ZDA so podgane in drugi glodalci uničili toliko pridelkov, kolikor bi jih dalo 250.000 manjših, moderno opremljenih kmetijskih posestev. Podgan je več kot ljudi. So tudi zelo plodne. Z razširjanjem raznih nalezljivih bolezni so usmrtilo več ljudi kot vse vojne v zgodovini človeštva. Povsod jih je dovolj, v najmanjši vasi in v največjem mestu, v ribarski ladji in na veliki ladji. Novejše čase so se učenjaki v posameznih državah spet začeli ukvarjati z to nadlogo. Kaže pa, da sta uspela samo dva poskusa. Laboratoriji univerze v Wisconsinu proizvajajo zdaj pod upravo prof. Carla Linka strupen preparat, ki ni nevaren za človeka in domače živali. Nova raziskovanja hočejo iznašati najprimernejši način uporabe tega preparata in njegov učinek pod različni okoliščinami. Istočasno raziskujejo tudi druge metode, in sicer v okolici Pariza.

Neko vas je napadla množica podgan. Pasteurjev zavod jih je skušal povsem izbrati. Prišlo je do prave bakteriološke vojne. Priprave na njo niso bile lahke. Morali so najti bakterijo, ki ni nevarna za človeka in domače živali. Je pa smrtna za podgane. Poleg tega je morala bakterija imeti to lastnost, da se na njo organizem podgane ni mogel privaditi ter da ima dolgotrajni učinek. Kaže, da so tako bakterijo tudi našli in da jo kombinirajo z nekimi močnim strupom, ki ji podvoji moč.

pristopnih predelih in podobno. Prav sedaj se vršijo poskusi za vzletavanje in pristajanje helikopterjev na majhnih letališčih, pripravljenih na trgovskih ladjah.

Nedavno je društvo »Angleško-evropska helikopterska pot« uspešno uporabilo na poti Birmingham-London nov večji tip helikopterja, ki je urejen za prevoz 10 potnikov. Društvo se ukvarja s tem, da bi uvedlo stalne helikopterske linije med posameznimi mesti, ki so oddaljena med seboj do 300 milj (okrog 500 km). Prva tak dokončana je tudi helikopterja za 20 potnikov in na dva pogonska stroja.

Za pristajanje in vzletavanje je treba v mestih urediti letališča, dolga in široka vsega okrog 100 m, z vzponom do 25 stopinj. Predvideva se, da bodo helikopteri v Angliji vsačasoma prevzeli vse medkrajevne linije do 300 milj. S tem bo